

EUROPA-
KOMMISSIONEN

Bruxelles, den **XXX**
[...](2021) **XXX** draft

ANNEX

BILAG

til

MEDDELELSE FRA KOMMISSIONEN

om godkendelse af indholdet af et udkast til

MEDDELELSE FRA KOMMISSIONEN

**Retningslinjer for anvendelsen af EU's konkurrencelovgivning på kollektive aftaler
vedrørende arbejdsvilkår for selvstændige uden ansatte**

BILAG

MEDDELELSE FRA KOMMISSIONEN

Retningslinjer for anvendelsen af EU's konkurrencelovgivning på kollektive aftaler vedrørende arbejdsvilkår for selvstændige uden ansatte

UDKAST

1. INDLEDNING

- (1) Disse retningslinjer fastsætter principperne for vurdering i henhold til artikel 101 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde ("artikel 101 i TEUF") af aftaler mellem virksomheder, vedtagelser inden for sammenslutninger af virksomheder og samordnet praksis (under ét benævnt "aftaler"), der er indgået som følge af kollektive forhandlinger mellem selvstændige uden ansatte¹ og andre virksomheder ("modparterne"²) om arbejdsvilkårene for de selvstændige uden ansatte.
- (2) Artikel 101 i TEUF forbyder aftaler mellem virksomheder, der begrænser konkurrencen på det indre marked, navnlig hvis de direkte eller indirekte fastsætter købs- eller salgspriser eller andre forretningsbetingelser. EU's konkurrenceregler er baseret på artikel 3, stk. 3, i traktaten om Den Europæiske Union (TEU), hvori det hedder, at Unionen opretter et indre marked, herunder en ordning, der sikrer, at konkurrencen ikke fordrejes³.
- (3) Artikel 3, stk. 3, i TEU fastsætter også, at Unionen skal fremme "en social markedsøkonomi med høj konkurrenceevne, hvor der tilstræbes fuld beskæftigelse og sociale fremskridt". Med henblik herpå anerkender Unionen vigtigheden af den sociale dialog og de kollektive overenskomstforhandlinger og forpligter sig i henhold til artikel 152 i TEUF til at lette dialogen mellem arbejdsmarkedets parter og respektere deres selvstændighed. Artikel 28 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder anerkender retten til kollektive forhandlinger og kollektive skridt. Forbedrede arbejdsvilkår og tilstrækkelig social beskyttelse er også centrale principper i den europæiske søjle for sociale rettigheder, i henhold til hvilken "arbejdsmarkedets parter skal høres om udformningen og gennemførelsen af økonomiske, beskæftigelsesmæssige og sociale politikker i overensstemmelse med national praksis" og "tilskyndes til at forhandle og indgå kollektive aftaler på områder, der er relevante for dem".⁴
- (4) Den Europæiske Unions Domstol ("Domstolen") baserede sig på EU's socialpolitiske mål, da den vedrørende kollektive forhandlinger mellem arbejdsmarkedets parter

¹ I disse retningslinjer forstås ved "selvstændige uden ansatte" personer, der ikke har en ansættelseskontrakt, og som ikke er i et ansættelsesforhold, og som primært er afhængige af deres egen personlige arbejdskraft med henblik på levering af de pågældende tjenesteydelser.

² I disse retningslinjer forstås ved "modparter" virksomheder, som selvstændige indgår kontrakt med (dvs. deres kunder), herunder sammenslutninger af sådanne virksomheder.

³ Afsnit VII, kapitel 1, afdeling 1, i TEUF og protokol nr. 27 til TEU og TEUF.

⁴ Europæisk søjle for sociale rettigheder, princip 8 https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/economy-works-people/jobs-growth-and-investment/european-pillar-social-rights/european-pillar-social-rights-20-principles_en.

fastslog, at visse konkurrencebegrænsninger følger af de kollektive overenskomster mellem arbejdsgiver- og arbejdstagerorganisationer og er nødvendige for at forbedre arbejdsvilkårene.⁵ Aftaler, der indgås inden for rammerne af kollektive forhandlinger mellem arbejdsgivere og arbejdstagere, og som via formål og indhold skal forbedre arbejdsvilkårene (herunder løn), falder derfor uden for anvendelsesområdet for artikel 101 i TEUF og er følgelig ikke i strid med EU's konkurrenceret.⁶

- (5) Domstolen har yderligere præciseret, at denne undtagelse fra anvendelsesområdet for artikel 101 i TEUF også omfatter kollektive overenskomster indgået mellem arbejdsgivere og arbejdstagerorganisationer, der forhandler på vegne af medlemmer, der er "falske" selvstændige erhvervsdrivende⁷, dvs. serviceleverandører hvis situation kan sammenlignes med arbejdstagernes.⁸ I den forbindelse anser Domstolen en person for ikke at være selvstændig erhvervsdrivende, hvis: i) vedkommende handler under arbejdsgiverens ledelse, navnlig med hensyn til frit at kunne vælge arbejdstid, arbejdssted og arbejdets indhold, ii) ikke deler arbejdsgiverens forretningsmæssige risici, og iii) så længe forholdet varer, er en integrerende del af arbejdsgiverens virksomhed. Sådanne kriterier finder anvendelse, uanset om den pågældende person af skattemæssige, administrative eller organisatoriske grunde betegnes som selvstændig erhvervsdrivende i henhold til national ret og kræver en vurdering fra sag til sag på grundlag af de faktiske omstændigheder.⁹
- (6) I de seneste år er arbejdsmarkedet blevet grundlæggende forandret, bl.a. på grund af stigende brug af underleverandører og outsourcing af både forretningsaktiviteter og personlige tjenesteydelser samt digitalisering af produktionsprocesser og udbredelse af platformsøkonomi. EU har et relativt høj antal selvstændige erhvervsdrivende, og antallet er steget betydeligt de seneste år, hovedsagelig inden for platformsøkonomien.
- (7) Udviklingen har øget fleksibiliteten på og adgangen til arbejdsmarkedet, og samtidig har den i nogle tilfælde ført til vanskelige arbejdsvilkår i og uden for platformsøkonomien. Nogle selvstændige erhvervsdrivende er ikke helt uafhængige af deres opdragsgiver eller har ikke tilstrækkelig forhandlingsstyrke til at påvirke

⁵ Dom af 4. december 2014, FNV Kunsten Informatie en Media mod Staat der Nederlanden, C-413/13, EU:C:2014:2411, præmis 22, dom af 21. september 1999, Albany International BV mod Stichting Bedrijfspensioenfonds Textielindustrie, C-67/96, EU:C:1999:430, præmis 59, dom af 11. december 2007, International Transport Workers' Federation og Finnish Seamen's Union mod Viking Line ABP og OÜ Viking Line Eesti, C-438/05, EU:C:2007:772, præmis 49, dom af 9. juli 2009, 3F mod Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber, C-319/07, EU:C:2009:435, præmis 50.

⁶ Dom af 4. december 2014, FNV Kunsten Informatie en Media mod Staat der Nederlanden, C-413/13, EU:C:2014:2411, præmis 23, dom af 21. september 1999, Albany International BV mod Stichting Bedrijfspensioenfonds Textielindustrie, C-67/96, EU:C:1999:430, præmis 60, dom af 21. september 1999, Brentjens' Handelsonderneming BV mod Stichting Bedrijfspensioenfonds voor de Handel in Bouwmaterialen, C-115/97, EU:C:1999:434, præmis 57, dom af 21. september 1999, Maatschappij Drijvende Bokken BV mod Stichting Pensioenfonds voor de Vervoer- en Havenbedrijven, C-219/97, EU:C:1999:437, præmis 47, dom af 12. september 2000, Pavel Pavlov m.fl. mod Stichting Pensioenfonds Medische Specialisten, C-180/98, EU:C:2000:428, præmis 67, dom af 21. september 2000, Hendrik van der Woude mod Stichting Beatrixoord, C-222/98, EU:C:2000:475, præmis 22, dom af 3. marts 2011, AG2R Prévoyance mod Beaudout Père et Fils SARL, C-437/09, EU:C:2011:112, præmis 29.

⁷ I modsætning til reelle selvstændige, som frit kan vælge arbejdsaktivitet, arbejdssted, arbejdstid og arbejdsform og udfører arbejdet på egen risiko.

⁸ Dom af 4. december 2014, FNV Kunsten Informatie en Media mod Staat der Nederlanden, C-413/13, EU:C:2014:2411, præmis 30-31.

⁹ Dom af 4. december 2014, FNV Kunsten Informatie en Media mod Staat der Nederlanden, C-413/13, EU:C:2014:2411, præmis 36-37.

deres egne arbejdsvilkår, og samtidig er de ikke fuldt integrerede i opdragsgiverens virksomhed på samme måde som ansatte. Covid-19-krisen har desuden gjort mange selvstændige erhvervsdrivende endnu mere sårbare, da manglende indkomst er blevet forværret af dårlige eller manglende nationale sociale sikringsordninger og særlige støtteforanstaltninger.¹⁰

- (8) Når selvstændige erhvervsdrivende generelt befinder sig i en situation, der kan sammenlignes med situationen for arbejdstagere, kan de i individuelle tilfælde betragtes som falske selvstændige og omklassificeres til arbejdstagere af nationale myndigheder/domstole. Visse grupper kan også betragtes som arbejdstagere i henhold til en retlig formodning. I tilfælde, hvor de ikke er blevet omklassificeret som arbejdstagere, kan adgang til kollektive forhandlinger dog stadig give dem mulighed for at forbedre deres arbejdsvilkår.
- (9) Forbuddet i artikel 101 i TEUF gælder for "virksomheder". Det er en bred term, der omfatter enheder, der udøver en økonomisk aktivitet, uanset retlig status og finansieringsmåde.¹¹ Reelle selvstændige erhvervsdrivende er således, også selv om det er personer, der arbejder på egen hånd, i princippet virksomheder som omhandlet i artikel 101 i TEUF, eftersom de tilbyder deres ydelser mod vederlag på et bestemt marked og udøver deres virksomhed som uafhængige økonomiske aktører.¹² En tjenesteyder kan miste sin status som virksomhed, både når vedkommende i praksis agerer som underordnet og i tilfælde af økonomisk afhængighed ud fra en vurdering af de faktiske omstændigheder i en bestemt sag.¹³ Den nuværende udvikling på arbejdsmarkedet og navnlig udviklingen i platformsøkonomien øger usikkerheden med hensyn til, under hvilke omstændigheder kollektive aftaler, der er indgået af eller på vegne af selvstændige erhvervsdrivende, kan anses for at falde uden for anvendelsesområdet for artikel 101 i TEUF.
- (10) På denne baggrund præciserer disse retningslinjer, i) at visse kategorier af kollektive aftaler falder uden for anvendelsesområdet for artikel 101 i TEUF, og ii) at Kommissionen ikke vil gribe ind over for visse andre kategorier af kollektive aftaler.
- (11) Disse retningslinjer forklarer, hvordan Kommissionen vil anvende EU's konkurrencelovgivning, uden at dette berører anvendelsen af andre regler eller principper i EU-retten. Disse retningslinjer berører ikke medlemsstaternes prærogativer inden for social- og arbejdsmarkedspolitikken eller arbejdsmarkedsparternes selvstændighed. De berører heller ikke definitionerne af

¹⁰ Europa-Parlamentets betænkning af 13. oktober 2021 om situationen for kunstnere og den kulturelle genopbygning i EU (2020/2261(INI)), Kultur- og Uddannelsesudvalget, https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-9-2021-0283_EN.html#title1.

¹¹ Dom af 23. april 1991, Klaus Höfner og Fritz Elser mod Macrotron GmbH, sag C-41/90, EU:C:1991:161, præmis 21, dom af 16. november 1995, Fédération Française des Sociétés d'Assurance, Société Paternelle-Vie, Union des Assurances de Paris-Vie og Caisse d'Assurance et de Prévoyance Mutuelle des Agriculteurs mod Ministère de l'Agriculture et de la Pêche, sag C-244/94, EU:C:1995:392, præmis 14, dom af 11. december 1997, Job Centre coop. arl., sag C-55/96, EU:C:1997:603, præmis 21.

¹² Dom af 4. december 2014, FNV Kunsten Informatie en Media mod Staat der Nederlanden, C-413/13, EU:C:2014:2411, præmis 27, dom af 28. februar 2013, Ordem dos Técnicos Oficiais de Contas mod Autoridade da Concorrência, C-1/12, EU:C:2013:127, præmis 36-37, dom af 14. december 2006, Confederación Española de Empresarios de Estaciones de Servicio mod Compañía Española de Petróleos SA, C-217/05, EU:C:2006:784, præmis 45.

¹³ Dom af 4. december 2014, FNV Kunsten Informatie en Media mod Staat der Nederlanden, C-413/13, EU:C:2014:2411, præmis 33, dom af 14. december 2006, Confederación Española de Empresarios de Estaciones de Servicio mod Compañía Española de Petróleos SA, C-217/05, EU:C:2006:784, præmis 43-44.

begreberne "arbejdstager" eller "selvstændig erhvervsdrivende" i national ret.¹⁴ De berører ikke medlemsstaternes eller arbejdsmarkedsparternes beføjelser i henhold til EU-retten eller national ret til at tilrettelægge kollektive forhandlinger inden for rammerne af arbejdsretten eller de kontraherende parter mulighed for at søge omklassificering af beskæftigelsesstatus (eller de kompetente myndigheder/domstole til at vurdere sådanne sager).

- (12) Disse retningslinjer berører heller ikke Domstolens videre fortolkning af artikel 101 i TEUF i forbindelse med kollektive overenskomster. De berører ikke anvendelsen af EU's konkurrenceret som foreskrevet i artikel 42 i TEUF og den relevante EU-lovgivning¹⁵ vedrørende landbrugs- og fiskerisektoren. De finder endvidere anvendelse med forbehold af anvendelsen af artikel 101, stk. 3, i TEUF, som fra artikel 101, stk. 1, i TEUF fritager aftaler, der i) bidrager til at forbedre produktionen/distributionen af varer eller til at fremme den tekniske eller økonomiske udvikling, ii) overfører en rimelig andel af fordelene til forbrugerne, iii) kun indeholder absolut nødvendige konkurrencebegrænsninger, og iv) ikke giver parterne mulighed for at fjerne konkurrencen for en væsentlig del af de pågældende varer eller tjenesteydelser.¹⁶
- (13) For at undgå tvivl er kollektive overenskomster indgået af selvstændige erhvervsdrivende, som ikke er omfattet af disse retningslinjer, ikke automatisk i strid med artikel 101 i TEUF, men kræver en individuel vurdering.

2. DISSE RETNINGSLINJERS GENERELLE ANVENDELSESOMRÅDE

(a) Typer af aftaler, der er omfattet af disse retningslinjer

- (14) Disse retningslinjer finder anvendelse på alle aftaler, der forhandles og/eller indgås kollektivt mellem visse kategorier af selvstændige uden ansatte på den ene side og deres modpart(er) på den anden side (i det følgende benævnt "kollektive aftaler"), og som i kraft af art og formål vedrører de selvstændige erhvervsdrivendes arbejdsvilkår.
- (15) Uden at dette berører medlemsstaternes skønsmæssige beføjelser vedrørende selvstændige erhvervsdrivendes kollektive repræsentanter, herunder form, omfang og kanaler, finder disse retningslinjer anvendelse på alle former for kollektive forhandlinger, fra forhandlinger gennem arbejdsmarkedets parter eller andre

¹⁴ Ifølge Domstolens etablerede retspraksis er et arbejdsforhold kendetegnet ved, at "en person i en periode leverer tjenesteydelser mod vederlag for en anden og efter dennes anvisninger". Det skal bemærkes, at klassificering af en person som "arbejdstager" eller som "selvstændig erhvervsdrivende" primært skal afgøres fra sag til sag i henhold til national ret under hensyntagen til Domstolens retspraksis. Dom af 4. december 2014, FNV Kunsten Informatie en Media mod Staat der Nederlanden, C-413/13, EU:C:2014:2411, præmis 34, dom af 21. februar 2013, L. N. mod Styrelsen for Videregående Uddannelser og Uddannelsesstøtte, C-46/12, EU:C:2013:97, præmis 40, dom af 10. september 2014, Iraklis Haralambidis mod Calogero Casilli, C-270/13, EU:C:2014:2185, præmis 28.

¹⁵ Artikel 206-210 i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1308/2013 af 17. december 2013 om en fælles markedsordning for landbrugsprodukter og om ophævelse af Rådets forordning (EØF) nr. 922/72, (EØF) nr. 234/79, (EF) nr. 1037/2001 og (EF) nr. 1234/2007, EUT L 347 af 20.12.2013, s. 671. Artikel 40 og 41 i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1379/2013 af 11. december 2013 om den fælles markedsordning for fiskevarer og akvakulturprodukter, om ændring af Rådets forordning (EF) nr. 1184/2006 og (EF) nr. 1224/2009 og om ophævelse af Rådets forordning (EF) nr. 104/2000, EUT L 354 af 28.12.2013, s. 1.

¹⁶ Meddelelse fra Kommissionen – Retningslinjer for anvendelsen af traktatens artikel 81, stk. 3, EUT C 101 af 27.4.2004, s. 97, punkt 34.

sammenslutninger til direkte forhandlinger mellem en gruppe selvstændige uden ansatte og deres modparter eller sammenslutninger af modparter. De omfatter også tilfælde, hvor selvstændige uden ansatte ønsker at være omfattet af en eksisterende kollektiv aftale, der er indgået mellem den modpart, de arbejder for, og en gruppe af arbejdstagere/selvstændige uden ansatte.

- (16) Arbejdsvilkårene for selvstændige uden ansatte omfatter bl.a. løn, arbejdstid og arbejdsplaner, ferie, fravær, fysisk arbejdsplads, sundhed og sikkerhed, forsikring og social sikring samt betingelser, hvorunder den selvstændige uden ansatte har ret til at ophøre med at levere sine tjenesteydelser, f.eks. som følge af overtrædelser af aftalen om arbejdsvilkår. Aftaler, hvorefter selvstændige uden ansatte kollektivt beslutter ikke at levere tjenesteydelser til bestemte modparter, f.eks. fordi modparten ikke er villig til at indgå en aftale om arbejdsvilkår, kræver imidlertid en individuel vurdering. Sådanne aftaler begrænser udbuddet af arbejdskraft og kan derfor rejse spørgsmål vedrørende konkurrenceforhold. I det omfang det kan påvises, at et koordineret afslag på ydelse af arbejdskraft er nødvendigt og forholdsmæssigt i forbindelse med forhandling eller indgåelse af den kollektive aftale, vil det i forbindelse med disse retningslinjer blive behandlet på samme måde som den kollektive aftale, det vedrører (eller skulle vedrøre i tilfælde af resultatløse forhandlinger).
- (17) Indgåelsen af kollektive aftaler forudsætter en vis grad af koordinering mellem de forskellige forhandlingspartnere forud for indgåelsen af den kollektive aftale. En sådan koordinering kan tage form af en aftale eller informationsudveksling eller kommunikation mellem parterne på hver side af forhandlingerne med henblik på at fastlægge en fælles tilgang til emnet og forhandlingsformen (f.eks. multilateral eller gennem udpegede repræsentanter). I det omfang, at en sådan koordinering er nødvendig og forholdsmæssig i forbindelse med forhandling eller indgåelse af den kollektive aftale, vil det i forbindelse med disse retningslinjer også i denne sammenhæng blive behandlet på samme måde som den kollektive aftale, det vedrører.
- (18) Disse retningslinjer omfatter ikke afgørelser truffet af sammenslutninger eller aftaler mellem selvstændige uden ansatte uden for rammerne af forhandlinger (eller forberedelser til forhandlinger) med en modpart med henblik på at forbedre de selvstændiges arbejdsvilkår. De omfatter navnlig ikke aftaler, der dækker bredere end reguleringen af arbejdsvilkårene og fastsætter de betingelser (navnlig priser), hvorunder de selvstændige uden ansatte eller modparten tilbyder tjenesteydelser til forbrugerne¹⁷, eller som begrænser arbejdsgivernes frihed til at ansætte dem arbejdskraft, de har behov for.

Eksempel 1

Situation: Selvstændige bude uden ansatte leverer deres ydelser til de tre leveringsplatforme, der er aktive i byen B. Der er indgået en kollektiv aftale mellem leveringsplatformene og budene, der fastsætter de honorarer, som platformene skal

¹⁷ Artikel 2, stk. 1, i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2011/83/EU af 25. oktober 2011 om forbrugerrettigheder, om ændring af Rådets direktiv 93/13/EØF og Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 1999/44/EF samt om ophævelse af Rådets direktiv 85/577/EØF og Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 97/7/EF, EUT L 304 af 22.11.2011, s. 64.

betale til budene for deres tjenester, samt platformenes minimumsforpligtelser med hensyn til sundhed og sikkerhed over for budene. I henhold til den kollektive aftale kan budene begrænse deres tjenester til et bestemt byområde. Til det formål er byen i henhold til aftalen opdelt i tre særskilte områder; et for budene for hver af de tre platforme. De selvstændige bude uden ansatte i byen B indgår derudover en indbyrdes aftale om ikke at udføre mere end tyve leveringer pr. fire timer på en arbejdsdag.

Analyse: Eksemplet vedrører to aftaler mellem virksomheder som omhandlet i artikel 101 i TEUF: i) den kollektive aftale mellem platformene og de selvstændige bude uden ansatte, og ii) den særskilte aftale mellem de selvstændige bude uden ansatte om det maksimale antal leveringer. Den kollektive aftale er omfattet af disse retningslinjer, da den er resultatet af kollektive forhandlinger og regulerer arbejdsvilkårene (honorarer, sundheds- og sikkerhedsvilkår), hvorunder de selvstændige bude uden ansatte leverer deres tjenester til platformene. Den del af den kollektive aftale, der opdeler byen mellem de tre platforme, vedrører imidlertid ikke arbejdsvilkår, men udgør en aftale om markedsdeling, der kan have til formål at begrænse konkurrencen, som omhandlet i artikel 101 i TEUF.¹⁸

Derimod er den særskilte aftale mellem de selvstændige bude uden ansatte om antallet af leverancer pr. arbejdsdag ikke resultatet af kollektive forhandlinger mellem de selvstændige uden ansatte og deres modparter, og den er derfor ikke omfattet af disse retningslinjer, men bør analyseres særskilt.

Eksempel 2

Situation: Sportsklubberne i medlemsstat X aftaler indbyrdes ikke at rekruttere idrætsudøvere fra hinanden, så længe idrætsudøverne har en løbende kontrakt med en given sportsklub. Klubberne koordinerer også lønniveauet for idrætsudøvere over 35 år.

Analyse: Aftalerne mellem sportsklubberne udgør aftaler mellem virksomheder som omhandlet i artikel 101 i TEUF. Aftalerne er ikke omfattet af disse retningslinjer, da de ikke er et resultat af forhandlinger mellem selvstændige uden ansatte og deres modparter og derfor ikke er kollektive aftaler. Den første aftale vil sandsynligvis være i strid med artikel 101 i TEUF med hensyn til formålet, da den begrænser konkurrencen mellem sportsklubberne ved rekruttering af de bedste sportsudøvere på markedet. Den anden

¹⁸

Den samme konklusion ville gælde, hvis den kollektive aftale indeholdt en klausul til regulering af andre spørgsmål end arbejdsvilkår, såsom de arbejdstimer, hvor de tre platforme tilbyder deres tjenester.

(lønfastsættelses)aftale kan også være i strid med artikel 101 i TEUF med hensyn til formålet, da den i det væsentlige er en aftale mellem konkurrenter (klubberne) om at reducere deres omkostninger.

Generelt illustrerer eksemplet virksomhedspraksis på arbejdsmarkedet, som klart falder uden for disse retningslinjers anvendelsesområde og sandsynligvis vil være i strid med artikel 101 i TEUF. Navnlig vil eksemplets aftaler mellem sportsklubberne sandsynligvis være i strid med artikel 101 i TEUF, uanset om de omhandler selvstændige eller arbejdstagere.

(b) Personer omfattet af disse retningslinjer

- (19) Disse retningslinjer omfatter kollektive aftaler vedrørende arbejdsvilkårene for selvstændige uden ansatte (se afsnit III og IV i disse retningslinjer). I disse retningslinjer forstås ved "selvstændige uden ansatte" personer, der ikke har en ansættelseskontrakt, eller som ikke er i et ansættelsesforhold, og som primært er afhængige af deres egen arbejdskraft ved levering af de pågældende tjenesteydelser. Selvstændige uden ansatte kan anvende visse genstande eller aktiver ved levering af tjenesteydelserne. En rengøringsassistent anvender f.eks. rengøringsstilbehør, og en musiker spiller på et musikinstrument. I disse tilfælde anvendes genstandene som et hjælperedskab til at levere den endelige tjenesteydelse, og den selvstændige uden ansatte anses derfor for at være afhængig af sin personlige arbejdskraft. Disse retningslinjer finder derimod ikke anvendelse på situationer, hvor den selvstændiges økonomiske aktivitet udelukkende består i deling eller udnyttelse af genstande eller aktiver eller videresalg af varer/tjenesteydelser. Hvis en selvstændig uden ansatte f.eks. udlejer indkvartering eller videresælger bildele, vedrører disse aktiviteter udnyttelse af aktiver og videresalg af varer snarere end levering af personlig arbejdskraft.
- (20) I afsnit III i disse retningslinjer fastsættes de kategorier af kollektive aftaler, der omhandler selvstændige uden ansatte, og som Kommissionen anser for at falde uden for anvendelsesområdet for artikel 101 i TEUF, og afsnit IV fastsætter de kategorier af kollektive aftaler, som Kommissionen ikke vil gribe ind over for. De kategorier af selvstændige uden ansatte og/eller kollektive aftaler, der er anført i afsnit III og IV i disse retningslinjer, bør følge og fuldt ud overholde de generelle principper, der definerer anvendelsesområdet for disse retningslinjer i nærværende afsnit II.

3. KOLLEKTIVE AFTALER VEDRØRENDE SELVSTÆNDIGE UDEN ANSATTE, DER KAN SAMMENLIGNES MED ARBEJDSSTAGERE, OG HVOR AFTALERNE IKKE ER OMFATTET AF ARTIKEL 101 I TEUF

- (21) I tilfælde, hvor selvstændige uden ansatte anses for at være i en situation, der kan sammenlignes med arbejdstageres situation, bør deres kollektive aftaler anses for at falde uden for anvendelsesområdet for artikel 101 i TEUF, uanset om de opfylder

kriterierne for at være "falske" selvstændige uden ansatte (se punkt (5) i disse retningslinjer).¹⁹

- (22) Domstolen har fastslået, at en kollektiv aftale, der omfatter selvstændige tjenesteydere, kan betragtes som et resultat af dialogen mellem arbejdsmarkedets parter, hvis tjenesteyderne er i en situation, der kan sammenlignes med situationen for arbejdstagere²⁰, og har bekræftet, at "i dagens økonomi er det ikke altid let at fastslå visse selvstændige leverandørers status som "virksomheder".²¹ Domstolen har også fastslået, at "en tjenesteyder kan miste sin status som selvstændig erhvervsdrivende og dermed som virksomhed, hvis vedkommende ikke selvstændigt bestemmer sin adfærd på markedet, men udelukkende arbejder efter opdragsgiverens anvisninger, fordi vedkommende ikke bærer nogen af de økonomiske eller kommercielle risici ved opdragsgiverens virksomhed men fungerer som medhjælper i opdragsgiverens virksomhed".²²
- (23) På grundlag af disse kriterier og under hensyntagen til udviklingen på EU's arbejdsmarked og på nationalt plan (med hensyn til lovgivning og retspraksis) finder Kommissionen med henblik på disse retningslinjer, at følgende kategorier af selvstændige uden ansatte befinder sig i en situation, der kan sammenlignes med situationen for arbejdstagere, og at kollektive aftaler, de har indgået, derfor falder uden for anvendelsesområdet for artikel 101 i TEUF:²³

(a) Økonomisk afhængige selvstændige uden ansatte

- (24) Selvstændige uden ansatte, som udelukkende eller overvejende leverer deres tjenesteydelser til én modpart, vil sandsynligvis være økonomisk afhængige af denne modpart. Generelt bestemmer sådanne selvstændige uden ansatte ikke uafhængigt deres adfærd på markedet og er i vidt omfang afhængige af deres modpart, hvor de udgør en integreret del af modpartens virksomhed. Desuden er der større sandsynlighed for, at de får anvisninger for, hvordan arbejdet skal udføres. Spørgsmålet om økonomisk afhængige selvstændige erhvervsdrivende er omhandlet i en række nationale love, der giver sådanne selvstændige uden ansatte ret til at føre kollektive forhandlinger, forudsat at de opfylder de kriterier, der er fastsat i de respektive nationale foranstaltninger.²⁴

¹⁹ Dom af 4. december 2014, FNV Kunsten Informatie en Media mod Staat der Nederlanden, C-413/13, EU:C:2014:2411, dom af 21. september 1999, Albany International BV mod Stichting Bedrijfspensioenfonds Textielindustrie, C-67/96, EU:C:1999:430.

²⁰ Dom af 4. december 2014, FNV Kunsten Informatie en Media mod Staat der Nederlanden, C-413/13, EU:C:2014:2411, præmis 31.

²¹ Dom af 4. december 2014, FNV Kunsten Informatie en Media mod Staat der Nederlanden, C-413/13, EU:C:2014:2411, præmis 32.

²² Dom af 4. december 2014, FNV Kunsten Informatie en Media mod Staat der Nederlanden, C-413/13, EU:C:2014:2411, præmis 33, dom af 14. december 2006, Confederación Española de Empresarios de Estaciones de Servicio mod Compañía Española de Petróleos SA, C-217/05, EU:C:2006:784, præmis 43-44.

²³ Nogle selvstændige uden ansatte kan høre under flere af kategorierne i disse retningslinjer.

²⁴ F.eks. har Tyskland i henhold til § 12a i loven om kollektive overenskomster i den affattelse, der blev offentliggjort den 25. august 1969 (Tysklands statstidende I, s. 1323), senest ændret ved artikel 8 i lov af 20. maj 2020 (Tysklands statstidende I, s. 1055) og Spanien i henhold til artikel 11 i lov nr. 20/2007 af 11. juli om status som selvstændig erhvervsdrivende, Spaniens statstidende nr. 166 af 12. juli 2007, s. 29964-29978, begge anlagt et kriterium om økonomisk afhængighed. Nogle selvstændige uden ansatte kan høre under flere af kategorierne i disse retningslinjer.

- (25) Kommissionen mener, at en selvstændig uden ansatte befinder sig i en økonomisk afhængighedssituation, når vedkommende opnår mindst 50 % af sin samlede årlige arbejdsindkomst fra en enkelt modpart. Kollektive aftaler vedrørende forbedring af arbejdsvilkårene mellem selvstændige uden ansatte, der befinder sig i en økonomisk afhængighedssituation, og deres modpart, som de er økonomisk afhængige af, falder derfor uden for anvendelsesområdet for artikel 101 i TEUF, også selv om de pågældende selvstændige erhvervsdrivende ikke er blevet omklassificeret som arbejdstagere af nationale myndigheder/domstole.

Eksempel 3

Situation: Selskab X er et arkitektfirma, der indgår aftaler med et stort antal (selvstændige) arkitekter om gennemførelse af projekter. Arkitekterne opnår 90 % af deres indkomst fra selskab X. De forhandler kollektivt og indgår en kollektiv aftale med selskab X, hvori der fastsættes en ugentlig arbejdstid på højst 45 timer, årlig ferie på 26 kalenderdage og faste lønsatser baseret på den enkelte arkitekts erfaring.

Analyse: Selvstændige arkitekter anses i lighed med andre uafhængige leverandører generelt som virksomheder i henhold til artikel 101 i TEUF, og denne bestemmelse finder derfor anvendelse på aftaler mellem dem. Den aftale, der er indgået mellem de selvstændige arkitekter og selskab X, falder imidlertid uden for anvendelsesområdet for artikel 101 i TEUF, da det er en kollektiv aftale om arbejdsvilkår indgået mellem selskab X og enkeltpersoner, der kan anses for at befinde sig i en situation, der kan sammenlignes med arbejdstagernes (hvad angår deres økonomiske afhængighed). I dette eksempel er arkitekterne økonomisk afhængige af deres modpart (selskab X), da de opnår 90 % af deres indkomst fra Selskab X. De kan derfor anses som en integreret del af selskab X.

(b) Selvstændige uden ansatte, der arbejder "på lige fod" med arbejdstagere

- (26) Selvstændige uden ansatte, der udfører de samme eller lignende opgaver "på lige fod" med arbejdstagere for den samme modpart, befinder sig i en situation, der kan sammenlignes med situationen for arbejdstagere, idet de leverer deres tjenesteydelser under modpartens ledelse og ikke bærer de kommercielle risici ved modpartens aktivitet og heller ikke har nogen form for uafhængighed med hensyn til udøvelsen af den pågældende økonomiske aktivitet. Det er op til de kompetente nationale myndigheder/domstole at afgøre, om kontraktforholdet mellem selvstændige erhvervsdrivende, der arbejder "på lige fod" med arbejdstagere, skal omklassificeres til et ansættelsesforhold. I tilfælde, hvor selvstændige uden ansatte ikke er blevet omklassificeret som arbejdstagere, kan de dog stadig benytte sig af kollektive forhandlinger. Det forhold er anerkendt af praksis i flere medlemsstater, hvor

kollektive aftaler omfatter arbejdstagere og selvstændige, der er aktive i de samme sektorer.²⁵

- (27) Kollektive aftaler vedrørende arbejdsvilkår mellem en modpart og selvstændige uden ansatte, der udfører de samme eller lignende opgaver "på lige fod" med arbejdstagere for den samme modpart, falder derfor uden for anvendelsesområdet for artikel 101 i TEUF, selv om de pågældende selvstændige ikke er blevet omklassificeret som arbejdstagere af nationale myndigheder/domstole. Det samme gælder for kollektive aftaler, som i overensstemmelse med principperne for arbejdsmarkedsdialogen omfatter både arbejdstagere og selvstændige uden ansatte.

Eksempel 4

Situation: Virksomhed X arrangerer orkesterkoncerter og andre klassiske musikbegivenheder. Et antal musikere arbejder for virksomhed X enten som arbejdstagere eller selvstændige på grundlag af årlige kontrakter. Musikerne instrueres uafhængigt af deres ansættelsesstatus af kulturdirektøren for virksomhed X med hensyn til de værker, de skal opføre, øvetidspunkter og -sted samt de opførelser, de skal deltage i. Virksomhed X har indgået en kollektiv aftale med alle musikerne. I aftalen fastsættes den ugentlige arbejdstid til højst 45 timer, og musikerne sikres 1 særlig fridag efter afholdelse af 3 koncerter i samme uge.

Analyse: De selvstændige musikere uden ansatte befinder sig i en situation, der kan sammenlignes med situationen for arbejdstagerne i virksomhed X med hensyn til underordningsforhold og lighed i opgaver. De udfører de samme opgaver som de ansatte musikere (dvs. optræder til arrangementer), de er underlagt de samme instrukser fra virksomhed X med hensyn til indhold, sted og tidspunkt for opførelser, og de engageres for en periode svarende til de ansatte musikere. Under disse omstændigheder falder den kollektive aftale, der regulerer musikernes arbejdsvilkår, uden for anvendelsesområdet for artikel 101 i TEUF.

(c) Selvstændige uden ansatte, der arbejder via digitale arbejdsplatforme

- (28) Den nye onlineplatformsøkonomi og ydelse af arbejdskraft gennem digitale arbejdsplatforme har skabt en ny virkelighed for særlige grupper af selvstændige

²⁵ Se f.eks. artikel 14 i den kollektive aftale vedrørende området teater- og dans i Nederlandene, der er indgået mellem Kunstenbond (kunstnerforbundet) og Nederlandse Associatie voor Podiumkunsten (den nederlandske teatersammenslutning) for perioden 1. januar 2020 til 31. december 2021, som findes på <https://www.napk.nl/wp-content/uploads/2019/12/Cao-TD-2020-2021.pdf> eller artikel 2 i den kollektive aftale for professionelle journalister, der er indgået mellem Gospodarska zbornica Slovenije (Sloveniens handels- og industrikammer), Svet RTV Slovenija (Sloveniens RTV-råd) og Združenje radijskih postaj Slovenije ter (Sloveniens sammenslutning af radiostationer) og Sindikat novinarjev Slovenije (fagforeningen for slovenske journalister), som findes på <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=KOLP49>.

uden ansatte, som befinder sig i en situation, der kan sammenlignes med arbejdstageres situation, i forhold til de digitale arbejdsplatforme, som de leverer deres arbejdskraft til eller igennem. De selvstændige uden ansatte kan være afhængige af de digitale arbejdsplatforme, navnlig med hensyn til kundeunderlag, og opgaverne tilbydes ofte med ringe eller ingen mulighed for at forhandle arbejdsvilkår, herunder løn. De digitale arbejdsplatforme pålægger normalt ensidigt vilkår og betingelser for arbejdsforholdet uden forudgående orientering eller høring af de selvstændige uden ansatte.

- (29) Den seneste retspraksis og lovgivningsmæssige udvikling på nationalt plan indikerer yderligere, at denne type selvstændige erhvervsdrivende er sammenlignelige med arbejdstagere. I sager vedrørende omklassificering anerkender de nationale domstole i stigende grad tjenesteydernes afhængighed af visse typer af platforme, eller at der foreligger et ansættelsesforhold.²⁶ På samme måde har nogle medlemsstater vedtaget lovgivning²⁷, der fastsætter formodning om ansættelsesforhold eller ret til kollektive forhandlinger for tjenesteydere til eller via digitale arbejdsplatforme.
- (30) I disse retningslinjer forstås ved digital arbejdsplatform enhver fysisk eller juridisk person, der leverer en kommerciel tjeneste, som opfylder alle følgende krav: i) de leveres, som minimum delvist, på afstand ved hjælp af elektroniske midler, f.eks. et websted eller en mobilapplikation, ii) de leveres på anmodning af en tjenestemodtager, og iii) de omfatter som en nødvendig og væsentlig del tilrettelæggelsen af det arbejde, der udføres af enkeltpersoner, uanset om dette arbejde udføres online eller på et bestemt sted. Platforme, der ikke organiserer enkeltpersoners arbejde, men som blot er en service, hvorigennem selvstændige uden ansatte kan nå slutbrugerne, udgør ikke digitale arbejdsplatforme. F.eks. betragtes en platform, der blot samler og viser de tilgængelige tjenesteudbydere (f.eks. blikkenslagere) i et bestemt område, og som giver kunderne mulighed for at benytte deres service efter anmodning, ikke som en digital arbejdsplatform, da den ikke organiserer tjenesteydernes arbejde.
- (31) I lyset af disse betragtninger falder kollektive aftaler mellem selvstændige uden ansatte og digitale arbejdsplatforme, der i indhold og formål skal forbedre arbejdsvilkårene, uden for anvendelsesområdet for artikel 101 i TEUF, selv om de pågældende selvstændige ikke er blevet omklassificeret som arbejdstagere af nationale myndigheder/domstole.

²⁶ En detaljeret oversigt over retspraksis i ni EU-medlemsstater, Schweiz og Det Forenede Kongerige, findes i C. Hiebl, "Case Law on the Classification of Platform Workers: Cross-European Comparative Analysis and Tentative Conclusions", *Comparative Labour Law & Policy Journal*, 2.5.2021, https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3839603.

²⁷ Se f.eks. Spanien, kongeligt lovdekret 9/2021 af 11. maj om ændring af den omarbejdede tekst til lov om arbejdstageres rettigheder, godkendt ved kongeligt lovdekret nr. 2/2015 af 23. oktober, til sikring af arbejdstagerrettigheder for personer, der beskæftiger sig med distribution via digitale arbejdsplatforme, Spaniens statstidende nr. 113 af 12. maj 2021, s. 56733-56738, eller Grækenland med Den Helleniske Republik, lov nr. 4808/2021 om beskyttelse af arbejdstagerne – Oprettelse af en uafhængig myndighed "Labour Inspection" – Ratificering af Den Internationale Arbejdsorganisations konvention nr. 190 om afskaffelse af vold og chikane i arbejdslivet – Ratificering af Den Internationale Arbejdsorganisations konvention nr. 187 om fremme af en ramme for sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen – Gennemførelse af Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2019/1158 af 20. juni 2019 om balance mellem arbejdsliv og privatliv og andre bestemmelser fra Arbejds- og Socialministeriet og andre hasteordninger, Grækenlands statstidende 101/19-06-2021.

Eksempel 5

Situation: En gruppe chauffører, der arbejder for kørselsplatforme, indleder forhandlinger med den regionale sammenslutning af kørselsplatforme med henblik på at indgå en kollektiv aftale om forbedring af chaufførernes arbejdsvilkår. Inden der indledes forhandlinger med chaufførerne, koordinerer kørselsplatformene (medlemmerne af sammenslutningen) deres forhandlingsstrategi. Forhandlingerne mislykkes, og der indgås ingen kollektiv aftale. Sammenslutningen af kørselsplatforme vedtager efterfølgende en afgørelse, der fastsætter en mindstepris på 5 EUR pr. kørsel for brugerne. Platformene drøftede også muligheden for at fastsætte en mindstepris pr. kørsel som led i deres koordinering, inden de indledte forhandlinger med chaufførerne.

Analyse: Gennem sammenslutningen forsøger kørselsplatformene at forhandle en kollektiv aftale med chaufførerne med henblik på at forbedre chaufførernes arbejdsvilkår. Selv om der ikke bliver indgået en aftale, falder forhandlingerne mellem de selvstændige chauffører uden ansatte og sammenslutningen af platforme uden for anvendelsesområdet for artikel 101 i TEUF. Det samme gælder koordineringen mellem platformene forud for forhandlingerne med chaufførerne, forudsat at en sådan koordinering er nødvendig og står i et rimeligt forhold til forhandlingerne om en kollektiv aftale, der er omfattet af disse retningslinjer.

Drøftelserne mellem platformene om den mindstepris pr. kørsel, der skal betales af forbrugerne, vedrører imidlertid ikke arbejdsvilkår. En sådan samordning af priser mellem konkurrenter vil sandsynligvis være i strid med artikel 101 i TEUF på grund af det konkurrencebegrænsende formål. Under alle omstændigheder falder den afgørelse, der er vedtaget af sammenslutningen af kørselsplatforme, uden for disse retningslinjers anvendelsesområde, da den ikke er resultatet af kollektive forhandlinger mellem selvstændige uden ansatte og deres modparter. Den er resultatet af en aftale mellem medlemmerne af sammenslutningen, dvs. platformene (modparterne).

Omvendt ville en sådan aftale blive anset for at vedrøre arbejdsvilkår og dermed falde uden for anvendelsesområdet for artikel 101 i TEUF, hvis de selvstændige chauffører uden ansatte og sammenslutningen af kørselsplatforme kollektivt havde aftalt et minimumsgebyr på 5 EUR pr. kørsel til chaufførerne (uanset hvordan disse omkostninger overføres til forbrugerne).

4. KOMMISSIONENS PRIORITETER FOR HÅNDHÆVELSE

- (32) I nogle tilfælde kan selvstændige uden ansatte, som ikke befinder sig i en situation, der kan sammenlignes med situationen for arbejdstagere, alligevel have en svag forhandlingsposition over for modparterne og kan derfor være ude af stand til at påvirke deres arbejdsvilkår væsentligt. Selv om det ikke kan antages, at deres kollektive aftaler falder uden for anvendelsesområdet for artikel 101 i TEUF, kan disse selvstændige uden ansatte reelt have problemer, der svarer til dem, som selvstændige uden ansatte i de ovenfor beskrevne kategorier står over for. Derfor vil Kommissionen ikke gribe ind over for kollektive aftaler, når de har til formål at rette op på en klar ubalance i de selvstændiges forhandlingsposition over for modparterne, og når de i indhold og formål skal forbedre arbejdsvilkårene.
- (33) Følgende kategorier af kollektive aftaler anses for at opfylde ovennævnte kriterier:
- (a) *Kollektive aftaler indgået af selvstændige uden ansatte med modparter med en vis økonomisk styrke*
- (34) Selvstændige uden ansatte, hvis modparter har en vis økonomisk styrke og dermed en købermagt, kan have utilstrækkelig forhandlingsstyrke til at påvirke deres arbejdsvilkår. I de tilfælde kan kollektive aftaler være et legitimt middel til at rette op på ubalancen i forhandlingsstyrken mellem de to parter.
- (35) Kommissionen vil derfor ikke gribe ind over for kollektive aftaler mellem selvstændige uden ansatte og deres modparter i tilfælde, hvor der er en klar ubalance i forhandlingsstyrken.²⁸ En sådan uligevægt i forhandlingsstyrken vil som minimum blive anset for at eksistere:
- når selvstændige uden ansatte forhandler eller indgår kollektive aftaler med en eller flere modparter, som repræsenterer hele sektoren eller branchen samt
 - når selvstændige uden ansatte forhandler eller indgår kollektive aftaler med en modpart, hvis samlede årlige omsætning overstiger 2 mio. EUR, eller hvis antal beskæftigede er lig med eller over ti personer, eller med flere modparter, som tilsammen overskrider en af de nævnte grænser.²⁹

²⁸ Disse retningslinjer bør ikke fortolkes som en fastsættelse af en (positiv) håndhævelsesprioritet hos Kommissionen for så vidt angår kollektive forhandlinger og aftaler mellem selvstændige uden ansatte og virksomheder under de anførte grænser.

²⁹ Beregnet i henhold til afsnit 1 i bilag til Kommissionens henstilling af 6. maj 2003 om definitionen af mikrovirksomheder, små og mellemstore virksomheder (meddelt under dokumentnummer K(2003)1422), EUT L 124 af 20.5.2003, s. 36.

Eksempel 6

Situation: Virksomhederne X, Y og Z tilbyder vedligeholdelse og reparation af biler. Virksomhedernes samlede omsætning er på 700 000 EUR for virksomhed X, 1 mio. EUR for virksomhed Y og 500 000 EUR for virksomhed Z. De selvstændige mekanikere uden ansatte, der arbejder for virksomhederne som selvstændige tjenesteydere, er utilfredse med deres lave løn og dårlige sikkerhedsforhold og beslutter at indgå fælles forhandlinger med virksomhed X, Y og Z for at forbedre arbejdsvilkårene. De tre virksomheder nægter at forhandle, idet de hævder, at en kollektiv aftale med de selvstændige uden ansatte ville være i strid med artikel 101 i TEUF.

Analyse: Både de selvstændige mekanikere uden ansatte og de tre værksteder er virksomheder i henhold til artikel 101 i TEUF. Formodningen om en ubalance i forhandlingsstyrken ville ikke finde anvendelse, hvis virksomhederne X, Y eller Z forhandlede enkeltvis, da ingen af dem overskrider den omsætningsgrænse på 2 mio. EUR, der er fastsat i punkt 35 i disse retningslinjer. I den foreliggende sag kan formodningen imidlertid gøres gældende, fordi de tre virksomheder forhandler kollektivt, og det derfor er deres samlede omsætning, der tages i betragtning. Kommissionen ville derfor ikke gribe ind over for en kollektiv aftale vedrørende arbejdsvilkårene for de selvstændige uden ansatte i denne sag.

(b) *Kollektive aftaler indgået mellem selvstændige erhvervsdrivende i henhold til national lovgivning eller EU-lovgivning*

- (36) I nogle tilfælde har de nationale lovgivere i henhold til sociale målsætninger søgt at rette op på den ulige forhandlingsstyrke, som nogle kategorier af selvstændige uden ansatte har, enten ved i) udtrykkeligt at give sådanne personer ret til kollektive forhandlinger eller ii) ved at udelukke kollektive aftaler, der er indgået af selvstændige erhvervsdrivende inden for visse erhverv, fra anvendelsesområdet for den nationale konkurrencelovgivning. Når sådanne nationale foranstaltninger vedtages under hensyntagen til sociale målsætninger, vil Kommissionen således ikke gribe ind over for kollektive aftaler, der gælder for kategorier af selvstændige uden ansatte, som en sådan national lovgivning finder anvendelse på.

Eksempel 7

Situation: Den nationale lovgivning i medlemsstat A udelukker aftaler, der er indgået af visse selvstændige erhvervsdrivende i kultursektoren, fra anvendelsesområdet for national konkurrenceret.

Analyse: Medlemsstat A har indført en sektorspecifik undtagelse fra den nationale konkurrencelovgivning under hensyntagen til sociale målsætninger. Selv om foranstaltningens anvendelsesområde kan være bredere end situationen for selvstændige uden ansatte, jf. afsnit III i disse retningslinjer, vil Kommissionen ikke gribe ind over for kollektive aftaler, som selvstændige uden ansatte har indgået i henhold til den nationale foranstaltning.

Eksempel 8

Situation: Arbejdsretten i medlemsstat B giver selvstændige journalister uden ansatte ret til at føre kollektive forhandlinger med de virksomheder, som de leverer deres tjenesteydelser til.

Analyse: Medlemsstat B har specifikt givet en bestemt kategori af selvstændige, nemlig journalister, ret til kollektive forhandlinger. Det betyder, at kollektive aftaler indgået mellem journalister og de virksomheder, som de leverer deres tjenesteydelser til, ikke anses for at være konkurrencebegrænsende i henhold til den nationale konkurrencelovgivning. Derfor vil Kommissionen i dette tilfælde ikke gribe ind over for kollektive aftaler indgået af selvstændige journalister uden ansatte.

- (37) På samme måde er der i ophavsretsdirektivet³⁰ fastsat et princip om, at forfattere og udøvende kunstnere³¹ har ret til et passende og forholdsmæssigt vederlag, når de giver licens til eller overdrager deres enerettigheder til udnyttelse af deres værker og andre frembringelser, der er beskyttet af ophavsret og beslægtede rettigheder.³²

³⁰ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2019/790 af 17. april 2019 om ophavsret og beslægtede rettigheder på det digitale indre marked og om ændring af direktiv 96/9/EF og 2001/29/EF, PE/51/2019/REV/1, EUT L 130 af 17.5.2019, s. 92.

³¹ Alle forfattere og udøvende kunstnere er omfattet af artikel 18 i direktivet om ophavsret med undtagelse af ophavsmænd til et edb-program som omhandlet i artikel 2 i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2009/24/EF af 23. april 2009 om retlig beskyttelse af edb-programmer, EUT L 111 af 5.5.2009, s. 16. Artikel 23, stk. 2, i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2019/790 af 17. april 2019 om ophavsret og beslægtede rettigheder på det digitale indre marked og om ændring af direktiv 96/9/EF og 2001/29/EF, PE/51/2019/REV/1, EUT L 130 af 17.5.2019, s. 92.

³² Artikel 18, stk. 1, og betragtning 72, i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2019/790 af 17. april 2019 om ophavsret og beslægtede rettigheder på det digitale indre marked og om ændring af direktiv 96/9/EF og 2001/29/EF, PE/51/2019/REV/1, EUT L 130 af 17.5.2019, s. 92. Se også betragtning 73 i

Forfattere og udøvende kunstnere har ofte en svagere kontraktmæssig position end deres modparter³³, og direktivet giver mulighed for at styrke deres kontraktmæssige position for at sikre et rimeligt vederlag i de indgåede kontrakter.³⁴ Direktivet om ophavsret giver medlemsstaterne fleksibilitet til at gennemføre dette princip ved hjælp af forskellige mekanismer (herunder kollektive forhandlinger), så længe de er i overensstemmelse med EU-retten.³⁵

- (38) I overensstemmelse med disse bestemmelser og med forbehold for ophavsretsdirektivets andre bestemmelser vil Kommissionen ikke gribe ind over for kollektive aftaler, som selvstændige ophavsmænd/forfattere eller udøvende kunstnere uden ansatte har indgået med deres modparter i medfør af dette direktiv.
- (39) Punkt 38 i disse retningslinjer finder ikke anvendelse på kollektive forhandlinger inden for rammerne af kollektive forvaltningsorganisationer eller uafhængige administrationsenheder.³⁶ Disse retningslinjer bør ikke fortolkes således, at de udelukker disse organisationers eller enheders praksis fra anvendelsen af EU's konkurrencelovgivning.³⁷

samme direktiv om vederlag til ophavsmænd og udøvende kunstnere bør være "passende og stå i et rimeligt forhold til den faktiske eller potentielle økonomiske værdi af de rettigheder, som er omfattet af licensen eller overførslen, under hensyntagen til ophavsmandens eller den udøvende kunstners bidrag til det samlede værk eller den samlede anden frembringelse og alle andre omstændigheder i sagen, som f.eks. markedspraksis eller den faktiske udnyttelse af værket".

³³ Betragtning 72, Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2019/790 af 17. april 2019 om ophavsret og beslægtede rettigheder på det digitale indre marked og om ændring af direktiv 96/9/EF og 2001/29/EF, PE/51/2019/REV/1, EUT L 130 af 17.5.2019, s. 92.

³⁴ Kollektive forhandlinger kan også anvendes i de tilfælde, der er angivet i artikel 19, stk. 5, artikel 20, stk. 1, og artikel 22, stk. 5, i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2019/790 af 17. april 2019 om ophavsret og beslægtede rettigheder på det digitale indre marked og om ændring af direktiv 96/9/EF og 2001/29/EF, PE/51/2019/REV/1, EUT L 130 af 17.5.2019, s. 92.

³⁵ Artikel 18, stk. 2, og betragtning 73, Europa-Parlamentets og Rådets direktiv (EU) 2019/790 af 17. april 2019 om ophavsret og beslægtede rettigheder på det digitale indre marked og om ændring af direktiv 96/9/EF og 2001/29/EF, PE/51/2019/REV/1, EUT L 130 af 17.5.2019, s. 92.

³⁶ "Kollektiv forvaltningsorganisation" er enhver organisation, som er bemyndiget ved lov eller ved overdragelse, licens eller anden kontraktmæssig aftale til at forvalte ophavsret eller ophavsretsbeslægtede rettigheder for mere end én rettighedshaver til kollektiv gavn for disse rettighedshavere som sit eneste eller primære formål, og som opfylder et eller begge af følgende kriterier: i) den er ejet eller kontrolleret af dens medlemmer, ii) den er organiseret uden profit for øje. "Uafhængig forvaltningsenhed" er enhver organisation, som er bemyndiget ved lov eller ved overdragelse, licens eller anden kontraktmæssig aftale til at forvalte ophavsret eller ophavsretsbeslægtede rettigheder for mere end én rettighedshaver til kollektiv gavn for disse rettighedshavere som eneste eller primære formål, og som: i) hverken er ejet eller kontrolleret, direkte eller indirekte, helt eller delvis af rettighedshavere, ii) og er organiseret med profit for øje. Artikel 3, litra a) og b), Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2014/26/EU af 26. februar 2014 om kollektiv forvaltning af ophavsret og beslægtede rettigheder samt multiterritoriale licenser for rettigheder til musikværker med henblik på onlineanvendelse i det indre marked, EUT L 84 af 20.3.2014, s. 72.

³⁷ Betragtning 56, Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2014/26/EU af 26. februar 2014 om kollektiv forvaltning af ophavsret og beslægtede rettigheder samt multiterritoriale licenser for rettigheder til musikværker med henblik på onlineanvendelse i det indre marked, EUT L 84 af 20.3.2014, s. 72.

Eksempel 9

Situation: Virksomhed Y er udgiver af aviser og blade. Flere journalister, der arbejder som freelancere, bidrager med artikler til virksomhed Y's publikationer. Virksomhed Y honorerer journalisterne på grundlag af de artikler, der offentliggøres i de enkelte aviser eller tidsskrifter. Journalisterne er ikke tilfredse med det honorar, de modtager fra virksomhed Y. De forhandler og aftaler i fællesskab med virksomhed Y, at de royalties (honorar), som selskab Y betaler, forhøjes med 20 %.

Analyse: I overensstemmelse med disse retningslinjer vil Kommissionen ikke gribe ind over for den kollektive aftale, der er indgået mellem de selvstændige (freelance)journalister uden ansatte og virksomhed Y, da aftalen er indgået i henhold til ophavsretsdirektivet.